

Po stopách zaměstnance Galerie hlavního města Prahy

Galerie hlavního města Prahy slaví v roce 2023 šedesáté výročí. Nechte se provést cestou zaměstnance galerie, který na své pouti mezi objekty, o které se GHMP stará, potkává mnohé zajímavé sochy a domy. Když se budete pozorně koukat, přímo před vámi se zhmotní historie pražských ulic.

Svou cestu plnou úkolů, hádanek a šifer můžete zahájit od jakéhokoli úkolu, ale pokud se rozhodnete začít od prvního zastavení, provedeme vás od pražských Hradčan přes centrum města a Revoluční ulici až do Troji. Tam, v zahradách plných symboliky, potkáte mnoho života a umění, a pokud budete mít štěstí, uslyšíte i exotická zvířata ze sousední zoologické zahrady.

Galerie hlavního města Prahy byla založena v roce 1963. Dlouhé roky před samotným založením existoval záměr, který beze jména a bez budovy v různých obměnách přežíval až do roku 1963, kdy GHMP vzniká jako samostatná organizace zřízená Magistrátem hlavního města Prahy. Se založením získává své první výstavní prostory a přebírá starost o sochy ve veřejném prostoru ve vlastnictví hlavního města Prahy. V současné době spravuje sedm výstavních prostor: Bílkovu vilu, Colloredo-Mansfeldský palác, 2. patro Městské knihovny, Dům U Kamenného zvonu, Dům fotografie, Zámek Troja a Bílkův dům.

1 VILA FRANTIŠKA BÍLKA V PRAZE

Galerie hlavního města Prahy je správcem odkazu a téměř veškeré pozůstalosti sochaře Františka Bílka (1872–1941), který v českém umění epochy symbolismu zaujímá přední místo nejen jako sochař a architekt, ale i jako autor užitého umění, grafik, ilustrátor a náboženský myslitel. František Bílek byl velmi nábožensky zaměřený. Víra pro něj byla osobním prožitkem, vztah k Bohu a přírodě byl inspirací pro jeho sochařskou, grafickou nebo architektonickou tvorbu.

ÚKOL → Obejděte si vilu Františka Bílka a podívejte se na její unikátní architekturu, která užitím červených cihel připomíná architekturu anglosaskou. František Bílek dům navrhl s cílem vyjádřit „život jako pole plné zralých, skýtajících výživu bratří na každý den. Mnohé svázány ve snopy – sloupky. Některé ze sloupů nedostavěny, protože ničeho nenesou.“

Nápověda: horní části stébel u obilovin

VĚDĚLI JSTE?

Na zahradě domu najdete sousoší s názvem *Komenský se loučí s vlastní*, které Bílek dokončil v roce 1926. Bílek a celá jeho rodina se hlásili k Československé církvi, jejímž oficiálním umělcem se Bílek také stal. V souvislosti s odhalením sochy byla uspořádána velká slavnost. Velkolepě pojatý výroční den Komenského narození (28. března) započal ve 14 hodin u Husova pomníku na Staroměstském náměstí. Zástupy věřících nekatolických konfesí se poté vydaly průvodem, v jehož čele byla nesena státní vlajka a dvě husitské bílé korouhve náboženských obcí Církve československé z Prahy 1 a Nuslí. V 15 hodin se průvod shromáždil před umělcovou vilou, kde už jej očekávali pozvaní hosté.

2 POMNÍK PADLÝCH ČESKÝCH VOJÁKŮ Z LET 1848 A 1849

Při průjezdu Chotkovou zatáčkou minete sochu zvířete, které zde majestátně s korunou a dvěma ocasy sedí na svém podstavci již od roku 1952. Svě místo, ze kterého pozoruje dopravu rušné zatáčky, ale získalo až sto let po svém vzniku. Nejdříve mělo stát v rakouském lázeňském městečku, pak se na čas posadilo u již zaniklé Vídeňské brány u Senovážného náměstí, aby pak pár let strávilo u budovy Muzea hlavního města Prahy.

ÚKOL → Víte o jaké zvíře se jedná?

Nápověda: stejné zvíře se nachází na českém státním znaku.

3 KLÁROV

Veřejné prostranství, které nese název Klárov, ale známo je také pod názvem místní zastávky metra, je složitou křižovatkou, parkem, uzlem hromadné městské dopravy. Jde o historicky významnou lokalitu, ve které došlo ke stavebním změnám při výstavbě Mánesova mostu. Během výstavby se počítalo s vybudováním velkolepého předmostí, k čemuž však nakonec nedošlo. Ve 30. letech dokonce Pražská městská pojišťovna (jako hlavní investor) plánovala na Klárově postavit moderní budovu Městské galerie. GHMP tak mohla získat modernistickou budovu na krásném místě pod Pražským hradem. Z plánů ale na konci 30. let sešlo.

ÚKOL → Víte jak se zastávka, které se až do roku 1978 říkalo Klárov, jmenuje a proč se v 70. letech přejmenovala?

4 NÁMĚSTÍ JANA PALACHA

Náměstí Jana Palacha bylo dříve pojmenováno Náměstí císařovny Žity (1916–1919), Smetanovo náměstí (1919–1942), Mozartplatz (1942–1945), znovu Smetanovo náměstí (1945–1952) a v poslední etapě do roku 1989 náměstí Krasnoarmějců.

ÚKOL → Uhodnete jméno slavného českého skladatele, jehož socha stojí v parku uprostřed náměstí? Nenechte se zmást předešlými názvy náměstí. I když je zajímavé pozorovat, v jakých dobách mělo náměstí jaké jméno, tento výčet není dobrou nápovědou pro naši otázku.

Nápověda: vyobrazený umělec složil operu *Rusalka* a *Novosvětskou symfonii*.

5 POMNÍK JANA PALACHA: DŮM SYNA, DŮM MATKY

Pomník Jana Palacha tvoří dva objekty – *Dům matky* a *Dům syna*. Každý z těchto objektů je podle myšlenky jejich autora svým způsobem zároveň „lidskou bytostí“. Autorem návrhu je významný americký architekt s českými kořeny – John Hejduk (1929–2000). Od vytvoření prvotního návrhu až k samotné realizaci a osazení pomníku uplynulo přes 30 let. Osazení a odhalení proběhlo 16. ledna 2016, tedy přesně 47 let po Palachově činu, kdy se na protest vůči sovětskému vlivu na Československo polil hořlavinou a zapálil na Václavském náměstí v Praze. Svým šokujícím činem chtěl vyburcovat domácí veřejnost z rezignace, do které se začala propadat necelých pět měsíců po srpnové okupaci Československa. Následně dne 19. ledna 1969 na následky popálenin zemřel. Sochy doprovází báseň Davida Shapira s názvem *Pohřeb Jana Palacha*, kterou napsal v roce 1969 na základě novinové zprávy o Palachově činu. Sochař John Hejduk se touto básní inspiroval při tvorbě návrhu soch.

ÚKOL → Pro dva následující úkoly hledáme dvě písmena:

5. 1.: 3. písmeno latinské abecedy. V básni ho najdete jako předposlední písmeno 6. slova.

5. 2.: 25. písmeno latinské abecedy. V básni ho najdete jako poslední písmeno 11. slova.

VĚDĚLI JSTE?

Pokud jste uhodli, o jaké zvíře jde, a mezi úkoly půjdete pěšky, využijte k tomu starou úvozovou cestu, které se říká Myší díra. Právě kvůli příkrostiti této cesty nechal hrabě Karel Chotek vystavět v letech 1831–1832 cestu, které dnes říkáme Chotkova serpentina. V prostoru dnešního parku v Chotkově ulici stál od roku 1896 novogotický činžovní dům, který byl v roce 1966 zbourán při rozšiřování silnice.

Pohřeb Jana Palacha
David Shapiro, překlad: Tomáš Míka

KDYŽ JSEM ZAČAL S PRVNÍ MEDITACÍ
UNIKL JSEM GRAVITAČNÍ SÍLE HMOTY,
ZAKUSIL JSEM PRÁZDNOTU
A JSEM JIŽ DLOUHO MRTVÝ.

KDYŽ BYL MŮJ HLAS KONEČNĚ SLÝŠET
MÁ MATKA PROPUKLA V PLÁČ:
SYNU MŮJ, DRAHÝ SYNÁČKU
NIKDY BYCH NEVĚŘILA, ŽE SE STANE TOHLE.

PŮJDU ZA TEBOU.
ZAZNAMENAL MIKROFON UPROSTŘED
BLÁTIVÉ BŘEČKY.
PRŠELO NA DOMY
SNĚŽILO NA POLICEJNÍ AUTA.

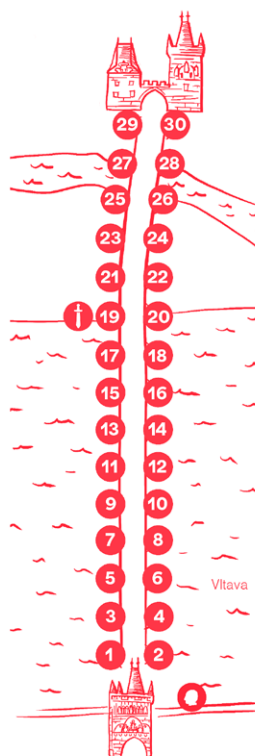
ASTRONAUTÉ PLAKALI
NELÉTALI VZHŮRU, NIC NEZKOUMALI.
MOJE VLASTNÍ MATKA MĚLA ODVAHU,
DÍVALA SE
BYL JSEM MRTVÝ A BYLO TO TAK SPRÁVNĚ.

Galerie hlavního města Prahy spravuje sochy na Karlově mostě, unikátní středověké gotické stavbě a zároveň jedinečné barokní galerii pod širým nebem. Na mostě se nachází 30 soch a sousoší, které reprezentují významné světce českých dějin. Hned vedle Staroměstské mostecké věže se nachází sousoší svatého Iva. Sousoší objednali v dílně pražského sochaře Matyáše Bernarda Brauna představitelé právnické fakulty Univerzity Karlovy. Originál díla z roku 1711 je uložen v Lapidáriu Národního muzea. Svatý Ivo, právník, kněz a zastánce neprávem utiskovaných a nespravedlivě souzených chudých, zde znázorněný v soudobém taláru s čapkou, se z vysokého válcového podstavce sklání k postavám vdovy s dítětem a starcem, kteří naříkají u jeho nohou. Postava stojící po jeho pravici s mečem a zavázanýma očima je alegorickým znázorněním spravedlnosti.

ÚKOL → Jaký atribut drží sv. Ivo v ruce?

VĚDĚLI JSTE?

Pojmenování Karlův most se začalo používat až po roce 1850, do té doby byl označován jako tzv. Pražský most. Před Karlovým mostem na místě existoval jiný kamenný most - jeho předchůdce, který se jmenoval Juditin most. Šlo o první kamenný most v naší zemi, postavený v letech 1158-1172.

1. Sousoší sv. Iva
2. Sousoší sv. Madony se sv. Bernardem
3. Sousoší sv. Barbory, Markéty a Alžběty
4. Sousoší sv. Madony se sv. Dominikem a Tomášem
5. Sousoší Piety
6. Sousoší Kalvárie

7. Sousoší sv. Josefa s Ježíškem
8. Socha sv. Anny
9. Socha sv. Františka Xaverského
10. Sousoší sv. Cyrila a Metoděje
11. Socha sv. Kryštofa
12. Socha sv. Jana Křtitele
13. Socha sv. Františka Borgiáše
14. Sousoší sv. Norberta, Václava a Zikmunda
15. Socha sv. Ludmily
16. Socha sv. Jana Nepomuckého
17. Socha sv. Františka Serafinského
18. Socha sv. Antonína Paduánského

19. Sousoší sv. Vincence Ferrerského a sv. Prokopa
20. Socha sv. Judy Tadeáše
21. Socha sv. Mikuláše Toletinského
22. Socha sv. Augustina
23. Socha sv. Luitgardy
24. Socha sv. Kajetána

25. Socha sv. Vojtěcha
26. Socha sv. Filipa Benicia
27. Sousoší sv. Jana z Mathy, Felixe z Valois a Ivana
28. Socha sv. Víta
29. Socha sv. Václava
30. Sousoší sv. Salvátora, Kosmy a Damiána

- Bradáč
- Bruncvík

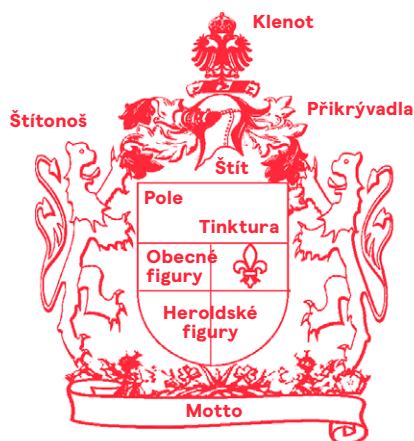
Další budovou ve správě GHMP je Colloredo-Mansfeldský palác, barokní objekt, který se nachází v blízkosti Karlova mostu na Starém Městě. Unikátní pražský palác byl postaven na románských základech, které jsou datovány do první poloviny 13. století. Prošel si bohatým stavebním vývojem a dnes objekt představuje podobu vrcholného baroka s pozdějšími rokokovými úpravami.

Nad vchodem do Colloredo-Mansfeldského paláce se nachází erb rodiny Colloredo-Mansfeldů. Dokážete rozluštit heraldický popis erbu? Čtvrcený štít se středním štítkem. Střední štítek černý se stříbrným břevnem, břevno zdobené černým zlatě korunovaným orlem pod císařskou korunou (hr. C.-Wallsee). Hlavní štít: 1. a 4. pole čtvrcené, přičemž jeho 1. a 4. čtvrt je pětkrát stříbrno-červeně dělená a ve 2. a 3. stříbrné čtvrti šest (3+3) červených rout do krajů (Querfurt). 2. pole hlavního štítu černé se stříbrnou zlatě korunovanou orlicí se zlatou zbrojí (Arnstein). 3. pole hlavního štítu modré se zlatým korunovaným lvem ve skoku, přes něj kosmé červeně a stříbrně šachované břevno (Heldringen). Klenoty zprava: 1. červená zlatě korunovaná a ozbrojená orlice, přes ní stříbrné břevno; pokrývadla černo-stříbrná (Arnstein). 2. osm (4+4) pětkrát stříbrno-červeně dělených praporečků na zlatých žerdích; pokrývadla červeno-stříbrná (Querfurt). 3. složená orlí křídla. Přední stříbrné, zadní černé, mezi nimi rostoucí zlatý lev se zlatou korunou, se stříbrným, červeným a stříbrným pštrosím perem na hlavě; pokrývadla červeno-stříbrná. Štítonoši: dva korunovaní zlatí lvi v červené zbroji.

ÚKOL → Jaké zvíře se nachází v druhém poli hlavního štítu?
Nápověda: samice chráněného dravce.

VĚDĚLI JSTE?

Erb je barevné a stále znamená na štítě a na některých dalších částech zbroje středověkého evropského bojovníka, vytvořené a popisované podle ustálených heraldických pravidel, které určuje fyzickou či právnickou osobu na základě vžitého nebo uděleného práva. Součástí erbu: štít, přilba (přilbice, helm, helma), přikryvadla (přikrývky, pokrývky, pokrývadla, krydla, fafrnochy, fanfrnochy), točenice (s feflíky) nebo helmovní korunka, klenot, honosné kusy (řádové dekorace, hodnostní odznaky, hodnostní koruny, čepice, klobouky, štítonoši a strážci štítu, prapory a korouhve, půda, trofeje, rodová hesla, bojové pokrývky, pláště a znakové stany. Úplný erb se skládá ze štítu, přilby, přikryvadel, točenice nebo helmovní korunky a klenotu, někdy i některých honosných kusů. Neúplný erb obsahuje pouze štít.

Tato otázka nemá pevné místo, kde ji vyřešit, doporučujeme se schovat z rušné Mostecké ulice buď do dvora Colloredo-Mansfeldského paláce, nebo do jednoho z dvorů Klementina, kde v roce 1919 byla některá díla z Muchova slavného cyklu o slovanském lidu vystavena.

Roku 1928 daroval Praze a veškerému československému lidu Alfons Mucha cyklus dvaceti velkoformátových obrazů, kterým shrnul dějiny slovanských národů. Umělec tento cyklus maloval 18 let a protože plátna byla tak velká, že se nevešla do běžného ateliéru, pronajal si část zámku Zbiroh.

ÚKOL → Rozpomeňte se na celý název malířského cyklu: Slovanská Toto rozsáhlé dílo můžete nyní vidět na zámku v Moravském Krumlově.

Nápověda: slovo, které hledáte, označuje také literární útvar, rozsáhlou výpravnou báseň.

Tento velký komplex barokních budov je po Pražském hradě nejrozsáhlejší stavební celek v Praze. Původně šlo o Jezuitský klášter a krátce po jeho založení také kolej, tedy školu, která byla od roku 1616 povýšena na univerzitu. Katolický řád jezuitů přišel do Čech v 16. století s cílem šířit katolickou víru a vzdělanost.

V roce 1773 byl jezuitský řád zrušen a univerzita přestala být svázána s církví. Knihovna, která se v komplexu nacházela, byla prohlášena dekretem Marie Terezie z 6. února 1777 veřejnou c. k. Universitní knihovnou. Po založení československého státu byla tato univerzitní budova celá přetvořena na knihovnu. Národní knihovna v ní však sídlí až od roku 1990.

Na jednom ze dvorů Klementina najdete pomník jezuitského kněze a astronoma Josepha Steplinga, který vytesal roku 1780 na popud císařovny Marie Terezie sochař Ignác František Platzer. Mramorová plastika znázorňuje plačící putto (amorek, dítě podobné andílku), opírající se s překříženýma nohama o urnu, levou rukou přitom přidržuje pochodeň obrácenou na znamení smutku k zemi. Koule se zvěrokruhem u jeho nohou připomíná Steplingovu vědeckou kariéru. Mezi jeho důležité vědecké počiny patří mimo jiné přesné zaměření zeměpisné šířky Prahy, sestrojil také první teploměr na našem území. Za svého života se Stepling významným finančním obnosem zasadil také o úpravu astronomické věže Klementina a její vybavení astronomickými přístroji.

ÚKOL → Najděte v areálu Klementina popsanou sochu a přečtěte si latinský nápis na podstavci. Najdete slovo, které latinsky znamená knihovna?

BONUS → Na podstavci je také vytesaný letopočet římskými číslicemi. Zkuste jej převést na čísla: MDCCLXXVIII (M = 1 000, D = 500, C = 100, L = 50, X = 10, V = 5, I = 1)

Pražská městská pojišťovna se v roce 1923 rozhodla postavit na Mariánském náměstí v Praze multifunkční kulturní dům, jehož dominantou bude moderní knihovna. Tento dům měl být darován městu k 10. výročí vzniku Československé republiky. Dům, který stavěl architekt František Roith, kromě knihovny obsahoval výstavní sály (v 2. patře), kinosály a divadlo. V době jeho výstavby šlo o jednu z nejmodernějších knihovnických staveb v Evropě.

Galerie hlavního města Prahy tyto prostory měla přislíbeny, avšak už začátkem roku 1929 se do galerie nastěhovala Obrazárna Společnosti vlasteneckých přátel umění z Rudolfiny, kde uvolnila místo Československému parlamentu. V roce 1933 přebírá sbírku do své správy stát a přejmenoval ji na Ústřední státní sbírku. Tento celek pak v roce 1949 přebírá Národní galerie, která výstavní sály obývala až do roku 1992, kdy se konečně dostaly do správy Galerie hlavního města Prahy.

ÚKOL → Tento úkol je tak trochu jako když se hledá Valdo. Hledáte něco malého, ale napovíme vám, kde to hledat. Pokud byste chtěli vstoupit do galerie bezbariérově, zvolili byste k tomu vstup z Valentinské ulice, kde se nachází krásný starý výtah a také mnoho schodů. Galerie totiž sídlí až v druhém patře. Pokud si zvolíte cestu po schodech, minete okna, kterých byste si běžně možná nevšimli. Zkuste najít jméno karlínského umělce, který vitráže a sklomalby vytvořil.

VĚDĚLI JSTE?

Legenda o Železném muži

Podle staré pražské legendy o Železném muži, pravým jménem Jáchymu Berkovi, je v soše na rohu Magistrátu na Mariánském náměstí před Městskou knihovnou zakletý duch, který už více než 400 let čeká na vysvobození. Jáchym Berka musel krátce po svých zasnubách narukovat do války. Když se vrátil domů, doslechl se, že mu byla jeho snoubenka nevěrná. Rozhodl se proto oženit s jinou ženou. Když se to jeho bývalá snoubenka doslechla, zlomilo jí to srdce a z nešťastné lásky skočila do Vltavy. Jáchyma zpráva zarmoutila natolik, že uskrtil svou novou ženu a sám se oběsil ve sklepě. Od té doby jeho duch bloumá Platněřskou ulicí a čeká na vysvobození. To může udělat jediné čistá dívka, která s ním povede hodinový přátelský rozhovor. Šanci má ale jen jednou za 100 let - naposledy to bylo v roce 2009.

Na kraji Staroměstského náměstí stojí Šalounův pomník Jana Husa z roku 1915. U vzniku pomníku byla politická roztržka. Z původního plánu umístit na Národní muzeum pamětní desku připomínající Jana Husa sešlo, když se Princ Karel Schwarzenberg neuctivě vyjádřil o husitech, a tím vyvolal odpor mezi mladočechy. Tak vznikl v roce 1890 Spolek pro zbudování pomníku v čele s Vojtěchem Náprstkem, který zorganizoval sbírku a vypsal soutěž. Do soutěže se přihlásili známí umělci jako Stanislav Sucharda, Jan Kotěra nebo Ladislav Šaloun. Šalounův vítězný návrh znázorňoval Jana Husa uprostřed skupiny postav, které představují husity a pobělohorské emigranty. Hus se dívá směrem na Týnský chrám, který byl v 15. století centrem kališníků.

ÚKOL → Po obvodu pomníku jsou vytesány nápisy. Jak zní čtvrté slovo z úvodní části husitského chorálu?

VĚDĚLI JSTE?

Pomník je celý dutý. Pohromadě ho drží 6 000 šroubů, které musely být v roce 2015 kompletně vyměněny kvůli korozi. V minulosti hořely okolo pomníku ohně ve flambonech, za druhé světové války byla dokonce před pomník nainstalována vodní nádrž na zachycování dešťové vody, ze které je dnes trávník.

Dům stojící na Staroměstském náměstí s popisným číslem 13 dnes většina návštěvníků vnímá jako jeden z mála autentických středověkých pražských domů. Spolu s katedrálou sv. Víta a Staroměstskou mosteckou věží tvoří v turistických průvodcích populární kulisu vztahující se k lucemburské etapě Prahy. V případě tohoto domu si ale málokdo uvědomuje, že jeho podoba je dílem až relativně nedávné rekonstrukce a výsledkem radikální památkové interpretace 70. let 20. století. Věžový vstupní objekt domu byl v rámci rekonstrukce přepatrován, došlo k přerozdělení místností, v exteriéru se přistoupilo k vizuálnímu sjednocení kamenné fasády připomínající tehdejší středověký koncept. To vše v duchu obnovení středověkého dispozičního uspořádání i celkového vzhledu. Budova má bohatou stavební historii, která propojuje několik architektonických slohů. Nárožní palác ze 14. století byl vybudován na základech románské a raně gotické zástavby. V období pozdní gotiky byly přestavěny nádvorní fasády. O pozdějším stavebním vývoji si můžeme udělat představu jen na základě dochovaných fragmentů renesančních oken a domovního portálu. V roce 1685 došlo k zásadní barokní přestavbě, po které v roce 1899 následovaly novobarokní úpravy.

Na domě pouze stěží najdete číslo popisné, místo něj jako orientační symbol funguje jeho domovní znamení. Podle ústní tradice se váže k události z prosince roku 1310 a odkazuje na dramatický vstup mladého královského páru, Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny, do Prahy okupované vojsky Jindřicha Korutanského. Po několikadenním obléhání Prahy se teprve na smluvené zvukové znamení od špitálního kostela Panny Marie před Týnem, dané Janovu vojsku kaplanem Elišky, podařilo prolomit brány města.

ÚKOL → Od té doby se o něm dodnes mluví jako o Domu U Kamenného

Galerie hlavního města Prahy v současné době spravuje sedm budov, jejichž názvy naleznete v osmisměrce níže. Jedna budova je tam ale navíc. Jedná se o goticko-renesanční stavbu v Týnské uličce, kterou nyní spravuje Muzeum hlavního města Prahy a ve které v minulosti vystavovala GHMP.

ÚKOL → O kterou budovu se jedná?

U I J K L A N V O H I N K Á K S T S Ě M H K V S C
 J K C B M J R D Ů M U K A M E N N É H O Z V O N U
 M Á Ř Q D O G H Ů Ý A Í B Ž B F B Š Z K V J E G J
 C O L L O R E D O M A N S F E L D S K Ý P A L Á C
 F Á M É N T D U B H F F H Ž K Á V Z J N B Y G H U
 E Í E T V K J B M I D O W X Ě Č E E V D Ý E H B J
 F J I L Í E Ý K C T J É T V X C E H S T J S V F M
 M I Ž F N M E X B G E J K O É K T V N D N Z Í V N
 D Z N Í V Á T B K S A U I P G B D B R S T A K S I
 C D Ř F N Z G Í Č F G N U L O R V N H V N É I D K
 B U K Ž D U N E T S R P O H É T A L Z U M Ů D D J
 V C É X B B R H A Y D Ý C Q Č V B F D H Í B Q Š A
 C I Ý S N O Í Q R B Í L K O V A V I L A H K B Š
 W B Í L K Ů V D Ů M V C H Ý N O V Ě É H E J N E Í M

Revoluční ulice, která spojuje Náměstí republiky s Vltavou, víceméně opisuje staroměstské hradby ze 13. století. Tehdy zde místo domů stála až 9 metrů vysoká a 2 metry široká zeď z opuky, břidlice a křemence. Později se zde nacházela ulice, která byla mnohem užší než ta dnešní. Aby se do ní vešly jízdní pruhy pro automobily a tramvaje, musela být v polovině 20. století rozšířena.

Dům fotografie, který spravuje GHMP, má číslo orientační 5 a vznikl v roce 1937 jako administrativní palác pojišťovny Victoria z Berlína. Na domě naleznete pamětní desku, kterou zde nechal umístit Ústav pro studium totalitních režimů v roce 2020. Tato plaketa připomíná historika a novináře, který v tomto domě žil a v roce 1949 byl zatčen a popraven spolu s Miladou Horákovou ve vykonstruovaném procesu. V momentě jeho zatčení si šel zatelefonovat do bytu svého švagra, kterého ten den přišla StB zatknout. Náhodou se tak dostal do rukou policie, ze kterých se již na svobodu nedostal. Byl lživě obviněn z rozsáhlé prozápadní špionáže, za kterou byl odsouzen k trestu smrti, vykonanému 27. 6. 1950.

ÚKOL → Najděte pamětní desku (spíše destičku) a zjistěte, jak se muž, o kterém v textu mluvíme, jmenoval.

Trojský zámek je stavba pozoruhodná a výjimečná. Spíše než zámek by se vlastně měl nazývat vilou: je totiž ozvěnou honosných římských předměstských vil, které na své dlouhé cestě viděl její stavebník, Václav Vojtěch hrabě ze Šternberka. Velkolepé domy uprostřed nekonečných zahrad jej uchvátily natolik, že se rozhodl přenést kousek „Věčného města“ do své rodné země. Areál se kromě zámku skládá z užitkových staveb jako je konírna, oranžerie, budova bývalé kuchyně a rozlehlých zahrad, kde se také nachází ovocný sad, ve kterém je stejný počet jabloní, jako je dnů v roce. Původní hlavní vjezd a vchod do zahrady byl na jižní straně, od řeky Vltavy ke konci okrasné zahrady, v ose zámku, směrem k Pražskému hradu.

Záhada zahrady: Zahrada Zámku Troja byla do dnešní podoby rekonstruována v 80. letech 20. století podle návrhu architekta Otakara Kuči. Jeho koncept vychází z původní barokní zahrady, která zde byla založena koncem 17. století. Celý projekt zahrady je inspirován rodovým znakem Šternberků, a to osmicípou hvězdou. Osmička se pak opakuje v různých zahradních schématech zahrady. Uprostřed sadu se nachází něco jako bludiště, ale tento název se pro tuto strukturu chodbiček a stěn z keřů zcela nehodí. Bludiště má totiž cestičky více rozvětvené, s mnoha slepými konci. Struktura, o které mluvíme, zde má jen jednu, i když velmi klikatou a obtížnou, cestu k vytouženému cíli. Obsahově je toto bludiště symbolem životní cesty člověka a lidského společenství. Je to prostor, v němž se zrcadlí cíl, k němuž lidé individuálně i kolektivně směřují. Stejně jako název Troja nás zde i mytologický příběh o Minotaurovi přenáší do starověkého Řecka, kde legendární řemeslník Daidalos pro krétského krále Mínoa v paláci Knóssos postavil podobnou strukturu. Úkolem bylo zadržet strašného Minotaura – tvora, který byl z jedné poloviny člověkem a z druhé býkem. Bájny přemožitel tohoto netvora nakonec z bludiště unikl díky klubku nití, kterým si při své cestě k cíli označil, kudy jít.

ÚKOL → Víte, o jaké struktuře podobné bludišti mluvíme?

BONUS → Barokní schodiště Zámku Troja

Již výše jste se dozvěděli, že jako hlavní vchod do zámeckého areálu sloužila jižní brána, která vede ze zahrad k Vltavě. Na ose s touto branou stojí barokní schodiště zdobené sochami olympských bohů, alegoriemi světadílů, ročních období, denních dob a živlů. Při pohledu dolů ze schodiště vidíme dva Titány, kteří jsou svrženi do Tartaru (propasti podobné peklu).

Toto reprezentativní schodiště přivádělo vznešené návštěvníky přijíždějící z Prahy skrze loveckou oboru dnešní Stromovky přes zámecké zahrady přímo do slavnostního sálu v prvním patře. Architektura schodiště skrývala důmyslný vodní systém, který na poražené giganty spouštěl vodopád, jímž se celý výjev dramaticky prohluboval.

Prohlédněte si pozorně sochy a zkuste najít tu, která znázorňuje živel vody (na hrudníku se jí zabydlela ryba), boha války (stojí na kanonech a přilbě), boha vod a moří (stojí na šupinatém tvorovi). Najdete sochu, která je alegorií světadílu Amerika? (Má na hlavě krokodýla.)

16
BÍLKŮV DŮM

Začali jsme u pražské vily Františka Bílka a skončíme u jeho venkovského domu, který si v roce 1898 tehdy pětadvacetiletý umělec postavil nedaleko svého rodného domu. V přízemí domu se nachází prostorný ateliér s ochozem v úrovni prvního patra. Také zde najdeme pokoje a další pak v prvním poschodí. Tento dům, stejně jako Bílkova vila v Praze, kterou Bílek postavil později, je typický svým neomítnutým cihlovým zdívem. Venkovský ráz domu dodávají dřevěné detaily, do kterých Bílek zasadil květinové a jiné přírodní motivy. Na domě se také nachází několik reliéfů, které odkazují k jeho silnému vztahu ke křesťanské víře a k přírodě. František Bílek ve svém domě hostil mnoho svých přátel, z nichž můžeme jmenovat básníky a literáty, jako jsou Julius Zeyer, Otokar Březina, Jakub Deml nebo dlouholetá Bílkova přítelkyně a ochraňovatelka, malířka Zdenka Braunerová. Pokud se na návštěvu tohoto domu vydáte, nezapomeňte si projít okolní lesy a louky, kde František Bílek nepochybně čerpal mnohou inspiraci.

ÚKOL → Pokud správně vylúštíte následující hlavolam, takzvaný nonogram, získáte jméno městečka, ve kterém se dům nachází.

Nonogram je logický hlavolam, ve kterém každé číslo v legendě určuje počet za sebou následujících čtverečků stejné barvy. Pokud jsou v legendě čísla dvě, znamená to, že se v řádku vyskytují dvě nebo více sad po sobě jdoucích čtverečků stejné barvy, kde mezi jednotlivými sadami je mezera.

		2		1				2		
		2		3		4		4		2
3	1	E	O	L	O	J				
1	3	R	Ý	P	Č	S				
	3	CH	Z	Í	G	V				
	5	Z	U	A	B	J				
2	2	N	O	N	D	R				

Příklad

		1	1		2	1
		1	2	3	1	1
1	1					
1	2					
	2					
	5					
1						

17
KLÍČ K TAJENCE

1	První písmeno slova
2	První písmeno slova
3	Páté písmeno slova
4	První písmeno slova
5.1	Předposlední písmeno 6. slova
5.2	Poslední písmeno 11. slova v básni
6	Poslední písmeno slova
7	První písmeno slova
8	První písmeno slova
9	První písmeno slova
10	První písmeno příjmení autora
11	Poslední písmeno slova
12	První písmeno slova
13	Předposlední písmeno posledního slova názvu budovy, kterou GHMP nespravuje
14	Předposlední písmeno příjmení
15	Poslední písmeno slova
16	První písmeno slova

Tajenku vylúštíte přiřazením písmen k číslům dle klíče:

10	2	6	4	6		
10	8	5.1	11			
15	10	5.2	16			
1						
15	7	9	8			
3	8					
12	6	3	8			
13	6	10	14	6	15	11